

Papež Frančišek

VARUHI TRADICIJE
TRADITIONIS CUSTODES

Cerkveni dokumenti
169

CERKVENI DOKUMENTI 169

Papež FRANČIŠEK
Apostolsko pismo – motuproprij
VARUHI TRADICIJE
TRADITIONIS CUSTODES

Papež FRANČIŠEK

Apostolsko pismo – motuproprij

VARUHI TRADICIJE

TRADITIONIS CUSTODES

**o rabi rimskega bogoslužja
pred prenovo leta 1970**

Družina
Ljubljana
2022

CERKVENI DOKUMENTI 169

Papež FRANČIŠEK
Apostolsko pismo – motuproprij
VARUHI TRADICIJE – TRADITIONIS CUSTODES
o rabi rimskega bogoslužja pred prenovno leta 1970

Izvirnik

Lettera apostolica in forma di Motu »proprio«
del sommo Pontefice FRANCESCO
TRADITIONIS CUSTODES

sull'uso della liturgia Romana anteriore della riforma del 1970

© Libreria Editrice Vaticana (2021)

© Družina d. o. o. Ljubljana (2022)

Glavni urednik Rafko Valenčič
Prevod Stanislav Zore
Spremna beseda: Rafko Valenčič
Lektorirala Marija Bratina
Grafična priprava: Stanislav Oražem
Izdala Družina d. o. o.
Zanjo Tone Rode
Tiskano v Sloveniji
Naklada 900 izvodov
Cena 7,50 EUR

Več informacij o knjigah založbe Družina dobite na www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-528

FRANCISCUS, papež

Varuhi tradicije = Traditionis custodes : apostolsko pismo - motuproprij
: o rabi rimskega bogoslužja pred prenovno leta 1970 / papež Frančišek
; [prevod Stanislav Zore ; spremna beseda Rafko Valenčič]. - Ljubljana :
Družina, 2022. - (Cerkveni dokumenti ; 169)

Prevod dela: Traditionis custodes

ISBN 978-961-04-0899-4

COBISS.SI-ID 99275011

Papež FRANČIŠEK

Apostolsko pismo – motuproprij

VARUHI TRADICIJE TRADITIONIS CUSTODES

o rabi rimskega bogoslužja pred prenovo leta 1970

VARUHI TRADICIJE, škofje, predstavljajo v občestvu z rimskim škofom vidno počelo in temelj edinosti v svojih delnih Cerkvah.¹ Pod vodstvom Svetega Duha, z oznanjevanjem evangelija in obhajanjem evharistije vodijo njim zaupane delne Cerkve.²

Za spodbujanje sloge in edinosti Cerkve sta moja častitljiva predhodnika sv. Janez Pavel II. in Benedikt XVI. z očetovsko skrbjo do tistih, ki so se v nekaterih regijah oprijeli bogoslužnih oblik pred prenovo, ki jo je hotel 2. vatikanski koncil, podelila in uredila dovoljenje za rabo Rimskega misala, ki ga je izdal sv. Janez XXIII. leta 1962.³ Tako sta nameravala omogočiti »cerkveno občestvo tistim katoličanom, ki so se čutili vezane na nekatere prejšnje bogoslužne oblike«, in ne drugim.⁴

¹ Prim. 2. vatikanski koncil, *Dogmatična konstitucija o Cerkvi – Lumen Gentium*, 21. novembra 1964, št. 23: AAS 57 (1965) 27.

² Prim. 2. vatikanski koncil, *Dogmatična konstitucija o Cerkvi – Lumen Gentium*, 21. novembra 1964, št. 27: AAS 57 (1965) 32; 2. vatikanski koncil, *Odllok o pastirski službi škofov – Christus Dominus*, 28. oktobra 1965, št. 11: AAS 58 (1966) 677–678; *Katekizem Katoliške Cerkve*, 1993, št. 833.

³ Prim. Janez Pavel II., *Apostolsko pismo – motuproprij Ecclesia Dei – Božja Cerkev*, 2. julija 1988: AAS 80 (1988) 1495–1498; Benedikt XVI., *Apostolsko pismo – motuproprij Summorum Pontificum – Skrb pastirjev*, 7. julija 2007, v: *Cerkveni dokumenti* 116, Ljubljana 2007: AAS 99 (2007) 777–781; *Apostolsko pismo – motuproprij Ecclesiae unitatem*, 2. julija 2009: AAS 101 (2009) 710–711.

⁴ Janez Pavel II., *Apostolsko pismo – motuproprij Ecclesia Dei – Božja Cerkev*, 2. julija 1988, št. 5: AAS 80 (1988) 1498.

Na pobudo mojega častitljivega predhodnika Benedikta XVI., da škofo povabi, naj preverijo uporabo *motuproprija Summorum Pontificum*, je trinajst let po njegovi objavi Kongregacija za nauk vere leta 2020 opravila temeljito posvetovanje škofov, katerega rezultati so bili preiščeni in upoštevani v luči izkušenj, ki so v teh letih dozorele.

Ko sem upošteval želje, ki so jih oblikovali škofje, in poslušal mnenje Kongregacije za nauk vere, želim s tem Apostolskim pismom še bolj nadaljevati trajno prizadevanje za cerkveno edinost. Zato se mi je zdelo primerno določiti sledeče:

Čl. 1. Bogoslužne knjige, ki sta jih sveta papeža Pavel VI. in Janez Pavel II. razglasila v skladu z odloki 2. vatikanskega koncila, so edini izraz *pravila molitve (lex orandi)* rimskega obreda.

Čl. 2. Škofu posamezne škofije kot moderatorju, spodbujevalcu in varuhu vsega bogoslužnega življenja v delni Cerkvi, ki mu je zaupana,⁵ pripada urejanje bogoslužnih obhajanj v lastni škofiji.⁶ Zato je njegova izključna pristojnost, da dovoljuje v svoji škofiji uporabo *Rimskega misala* iz leta 1962 v skladu s smernicami Apostolskega sedeža.

Čl. 3. V škofijah, v katerih je bila doslej ena ali več skupin, ki obhajajo bogoslužje po misalu pred prenovo leta 1970, škof:

§ 1. zagotovi, da te skupine ne izključujejo veljavnosti in legitimnosti bogoslužne prenove, navodil 2. vatikanskega koncila in učiteljstva papežev;

⁵ Prim. 2. vatikanski koncil, *Konstitucija o svetem bogoslužju – Sacrosanctum Concilium*, 4. decembra 1963, št. 41: AAS 56 (1964) 111; *Caeremoniale Episcoporum – Obrednik za škofo*, št. 9; Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, *Navodilo o zakramentu odrešenja – Redemptionis Sacramentum*, 25. marca 2004, št. 19–25: AAS 96 (2004) 555–557; Cerkevni dokumenti 108, Ljubljana 2004.

⁶ Prim. *Codex Iuris Canonici – Zakonik cerkvenega prava*, 1983, kan. 375, § 1; kan. 392.

§ 2. izbere enega ali več krajev, kjer se verniki, ki pripadajo tem skupinam, lahko zbirajo za evharistično obhajanje (vendar ne v župnijskih cerkvah in brez ustanavljanja novih personalnih župnij);

§ 3. določi na izbranem kraju dneve, ko so dovoljena evharistična obhajanja z uporabo *Rimskega misala*, ki ga je razglasil sv. Janez XXIII. leta 1962.⁷ Pri teh obhajanjih naj bodo berila oznanjena v domačem jeziku z uporabo prevodov Svetega pisma za bogoslužno rabo, ki jih je odobrila ustrezna škofovska konferenca;

§ 4. imenuje duhovnika, ki naj bo kot škofov delegat odgovoren za obhajanje bogoslužja in za pastoralno skrb za takšne skupine vernikov. Duhovnik naj bo primeren za to službo, naj bo usposobljen za uporabo *Rimskega misala* pred prenovo leta 1970, naj ima takšno znanje latinščine, da mu bo omogočilo polno razumevanje rubrik in bogoslužnih besedil; naj ga spodbujata živa pastoralna ljubezen in čut za cerkveno edinost. Nujno je namreč, da odgovornemu duhovniku ni pri srcu zgolj obhajanje bogoslužja, temveč pastoralna in duhovna skrb za vernike.

§ 5. opravi v personalnih župnijah, ki so bile kanonično ustanovljene v korist teh vernikov, primerno preverjanje njihove dejanske koristnosti za duhovno rast in oceni, ali naj jih ohrani ali ne;

§ 6. skrbi, da ne potrjuje ustanavljanja novih skupin.

Čl. 4. Duhovniki, posvečeni po objavi tega motuproprija, ki nameravajo maševati po *Rimskem misalu* iz leta 1962, morajo predložiti uradno prošnjo škofu posamezne škofije, ki se bo pred izdajo dovoljenja posvetoval z Apostolskim sedežem.

⁷ Prim. Kongregacija za verski nauk, *Odlok Quo magis* o odobritvi sedmih novih hvalospEVov za izredno obliko rimskega obreda, 22. februarja 2020, in *Odlok Cum sanctissima* o liturgičnem obhajanju v čast svetnikov v izredni obliki rimskega obreda, 22. februarja 2020, v: *L'Osservatore Romano*, 26. marca 2020, str. 6.

Čl. 5. Duhovniki, ki že mašujejo po *Rimskem misalu* iz leta 1962, bodo škofa posamezne škofije prosili za dovoljenje, da lahko še naprej koristijo to možnost.

Čl. 6. Ustanove posvečenega življenja in Družbe apostolskega življenja, ki jih je svoj čas ustanovila Papeška komisija *Ecclesia Dei*, preidejo pod pristojnost Kongregacije za ustanove posvečenega življenja in Družbe apostolskega življenja.

Čl. 7. Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov ter Kongregacija za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja bodo za zadeve, ki so v njihovi pristojnosti, izvrševale oblast Svetega sedeža in bedele nad spoštovanjem teh določb.

Čl. 8. Prejšnje norme, navodila, dovoljenja in običaji, ki niso v skladu z določbami tega motuproprija, se razveljavijo.

Karkoli sem s tem Apostolskim pismom – motuproprijem odredil, vse to ukazujem, da se upošteva v vseh njegovih delih, kljub čemurkoli nasprotnemu, četudi bi bilo vredno posebne omembe, in določam, naj bo razglašeno z objavo v dnevniku *L'Osservatore Romano*; v veljavo stopi takoj, nato pa bo objavljeno v uradnem komentarju Svetega sedeža, *Acta Apostolicae Sedis*.

*V Rimu, pri sv. Janezu v Lateranu, 16. julija 2021,
na liturgični spomin Karmelske Matere Božje, v devetem letu
našega papeževanja.*

Papež FRANČIŠEK

Franciscus

Papež Francišek

PISMO ŠKOFOM

Dragi bratje v škofovstvu!

Kot je storil že moj predhodnik Benedikt XVI. z Apostolskim pismom – motuproprijem *SKRB PAPEŽEV (Summorum Pontificum)*, tudi sam nameravam pospremiti motuproprij *VARUHI TRADICIJE (Traditionis Custodes)* s pismom, da bi osvetlil razloge, ki so me pripeljali do te odločitve. Na vas se obračam z zaupanjem in parezijo v ime nu tistega sodelovanja »pri skrbi za vso Cerkev, ki v najvišji meri koristi vesoljni Cerkvi«, kakor nas opozarja 2. vatikanski koncil.¹

Vsem so jasni razlogi, ki so spodbudili sv. Janeza Pavla II. in Benedikta XVI., da sta za obhajanje evharistične daritve odobrila možnost rabe *Rimskega misala*, ki ga je razglasil sv. Pij V. in ga uredil sv. Janez XXIII. leta 1962. Dovoljenje, ki ga je z indultom podelila Kongregacija za bogoslužje leta 1984² in ga je potrdil sv. Janez Pavel II. z motuproprijem *Božja Cerkev (Ecclesia Dei)* leta 1988,³ je bilo utemeljeno predvsem na želji, da bi spodbudili razrešitev shizme z gibanjem, ki ga je vodil msgr. Marcel Lefebvre. Prošnja, naslovljena na škofove, naj velikodušno sprejmejo »upravičene težnje« vernikov, ki so prosili za rabo tega misala, je imela torej cerkvenostni namen za doseg vnovične edinosti Cerkve.

¹ Prim. Drugi vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija *O Cerkvi – Lumen gentium*, 21. novembra 1964, št. 23: AAS 57 (1965) 27.

² Prim. Kongregacija za sveto bogoslužje, Pismo predsednikom škofovskih konferenc, *Quattuor abhinc annos*, 3. oktobra 1984: AAS 76 (1984) 1088–1089.

³ Janez Pavel II., Apostolsko pismo – motuproprij *Božja Cerkev – Ecclesia Dei*, 2. julija 1988: AAS 80 (1998) 1495–1498.

To dovoljenje so številni v Cerкви razlagali kot možnost, da svobodno uporabljajo Rimski misal, ki ga je razglasil sv. Pij V. in s tem povzročili vzporedno rabo z Rimskim misalom, ki ga je razglasil sv. Pavel VI. Da bi uredil to stanje, je v to vprašanje precej let kasneje posegel Benedikt XVI. in uredil notranjo zadevo Cerkve, kajti številni duhovniki in skupnosti so »hvaležno uporabili možnost, ki jo je prinašal motuproprij« sv. Janeza Pavla II. Kar ni bilo moč predvideti leta 1988, je nameraval motuproprij *Summorum Pontificum* iz leta 2007, in sicer na to področje uvesti »jasnejšo pravno ureditev«. ⁴ Da bi olajšal tistim – tudi mladim –, ki so »odkrivali to bogoslužno obliko, ki jih je privlačevala, in so v njej našli obliko srečanja s skrivnostjo svete evharistije, ki jim je posebej ustrezala«, ⁵ je Benedikt XVI. pojasnil, »da je misal, ki ga je razglasil sv. Pij V. in ga ponovno uredil bl. Janez XXIII., izreden izraz istega »pravila molitve« (*lex orandi*), in je podelil »večjo možnost rabe misala iz leta 1962«. ⁶

Njegovo odločitev je podpiralo prepričanje, da ta ukrep ne bo postavil pod dvom ene bistvenih odločitev 2. vatičanskega koncila ter na ta način načel njegovo avtoriteto: motuproprij priznava v polnosti, da je »misal, ki ga je razglasil Pavel VI., reden izraz »pravila molitve« (*lex orandi*) katoliške Cerkve latinskega obreda.« ⁷ Priznanje misala, ki ga je razglasil Pij V., »kot izredni izraz istega ‚pravila molitve‘ (*lex orandi*), nikakor ni hotelo ne priznavati bogoslužne prenovne, ampak ga je narekovala želja priti naproti »vztrajnim prošnjam teh vernikov« in jim dovoljevati »mašno daritev obhajati po tipični izdaji Rimskega misala, ki jo je leta 1962 razglasil bl. Janez XXIII. in ni bila nikoli

⁴ Benedikt XVI., Pismo škofom katoliške Cerkve rimskega obreda, 7. julija 2007: AAS 99 (2007) 796.

⁵ Benedikt XVI., Pismo škofom katoliške Cerkve rimskega obreda, 7. julija 2007: AAS 99 (2007) 796.

⁶ Benedikt XVI., Pismo škofom katoliške Cerkve rimskega obreda, 7. julija 2007: AAS 99 (2007) 797.

⁷ Benedikt XVI., Apostolsko pismo – motuproprij *Skrb papežev – Summorum Pontificum*, 7. julija 2007: AAS 99 (2007) 779.

razveljavljena, kot izredno obliko bogoslužja Cerkve«. ⁸ V njegovem razsojanju ga je potrjevalo dejstvo, da so tisti, ki so želeli »odkrivati bogoslužno obliko, ki jih je privlačevala«, »jasno sprejemali zavezujoč značaj 2. vaticanskega koncila in so bili zvesti papežu in škofom«. ⁹ Ob tem je strah pred razdori v župnijskih skupnostih imel za neosnovan, saj »se obe obliki rabe rimskega obreda lahko medsebojno bogatita«. ¹⁰ Zato je povabil škofo, naj presežejo dvome in strahove in sprejmejo navodilo ter naj »bedijo nad tem, da se bo vse dogajalo v miru in jasnosti,« z obljubo, da »bi tedaj mogli iskati pota«, »če bi se zares pojavile kakšne resne težave« pri uveljavljanju pravil, potem »ko začne veljati ta motuproprij«. ¹¹

Po trinajstih letih sem Kongregaciji za nauk vere naročil, naj vam pošlje vprašalnik o izvajanju motuproprija *Summorum Pontificum*. Odgovori, ki so prispeli, so razkrili stanje, ki me skrbi in žalosti. Potrjujejo me v nameri, da je potrebno posredovati. Žal pastoralni namen mojih predhodnikov, ki sta nameravala »storiti vse, da bodo vsi tisti, ki v resnici želijo edinost, imeli možnost, da ostanejo v tej edinstvi ali da jo znova dosežejo,« ¹² pogosto ni bil upoštevan. Priložnost, ki sta jo ponudila sv. Janez Pavel II. in še velikodušneje Benedikt XVI., da bi zopet vzpostavili edinost cerkvenega telesa v spoštovanju različnih bogoslužnih občutljivosti, je bila uporabljena za povečevanje razdalj, utrjevanje razlik in ustvarjanje nasprotij, ki Cerkvi povzročajo rane in ovirajo njeno pot, ko jo izpostavljajo nevarnosti delitev.

⁸ Benedikt XVI., Apostolsko pismo – motuproprij *Skrb papežev – Summorum Pontificum*, 7. julija 2007: AAS 99 (2007) 779.

⁹ Benedikt XVI., Pismo škofom katoliške Cerkve rimskega obreda, 7. julija 2007: AAS 99 (2007) 796.

¹⁰ Benedikt XVI., Pismo škofom katoliške Cerkve rimskega obreda, 7. julija 2007: AAS 99 (2007) 797.

¹¹ Benedikt XVI., Pismo škofom katoliške Cerkve rimskega obreda, 7. julija 2007: AAS 99 (2007) 798.

¹² Benedikt XVI., Pismo škofom katoliške Cerkve rimskega obreda, 7. julija 2007: AAS 99 (2007) 797-798.

Enako me žalostijo zlorabe pri obhajanju bogoslužja na eni in na drugi strani. Tako kot Benedikt XVI. tudi sam obžalujem, da »v številnih okoljih ne obhajajo maše zvesto po predpisih novega misala; nasprotno, le-tega razlagajo kot dovoljenje, celo kot obvezo za ustvarjalnost; ta ustvarjalnost pogosto vodi k deformacijam bogoslužja na meji znosnega.«¹³ Nič manj me ne žalosti zloraba Rimskega misala iz leta 1962, za katero je vedno bolj značilno naraščajoče odklanjanje ne samo liturgične preнове, ampak 2. vatikanskega koncila, z neutemeljeno in nevzdržno trditvijo, da naj bi izdal izročilo in »pravo Cerkev«. Pot Cerkve moremo doumeti v dinamiki izročila, »ki izvira od apostolov in napreduje v Cerkvi ob podpori Svetega Duha« (DV 8). Nedavno etapo te dinamike predstavlja 2. vatikanski koncil, ko je katoliški episkopat hotel prisluhniti, da bi prepoznal pot, ki jo je Duh kazal Cerkvi. Dvomiti v koncil pomeni dvomiti v same namene očetov, ki so svojo kolegialno oblast slovesno izvajali s Petrom in pod Petrom na ekumenskem koncilu,¹⁴ ter navsezadnje pomeni dvomiti v Svetega Duha, ki vodi Cerkev.

Prav v luči 2. vatikanskega koncila je osmišljena odločitev, da spreminjam dovoljenje, ki sta ga podelila moja predhodnika. Med glasovi, ki so jih izrazili škofje, najbolj očitno izstopa poudarek o polni, zavestni in dejavni udeležbi vsega Božjega ljudstva pri bogoslužju,¹⁵ v skladu s tem, kar je trdil že Pij XII. v okrožnici *Mediator Dei et hominum* o prenovi bogoslužja¹⁶. Konstitucija o svetem bogoslužju *Sacrosanctum Concilium* je to željo potrdila, ko je izbrala »prenovo in napredek svetega bogoslužja«¹⁷ ter določila načela, ki bi morala prenovu

¹³ Benedikt XVI., Pismo škofom katoliške Cerkve rimskega obreda, 7. julija 2007: AAS 99 (2007) 796.

¹⁴ Prim. Drugi vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija *O Cerkvi – Lumen gentium*, 21. novembra 1964, št. 23: AAS 57 (1965) 27.

¹⁵ Prim. *Acta et documenta Concilio Oecumenico Vaticano II apparando*, Series I, Volumen II, 1960.

¹⁶ PIJ XII., Okrožnica *Srednik med Bogom in ljudmi – Mediator Dei et hominum*, 20. novembra 1947: AAS 39 (1949) 521-595.

¹⁷ Prim. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *O svetem bogoslužju – Sacrosanctum Concilium*, 4. decembra 1963, št. 1, 14: AAS 56 (1964) 97.104.

voditi.¹⁸ Posebej določa, da ta načela zadevajo rimski obred, medtem ko za druge zakonito priznane obrede naroča, naj bodo »modro v celoti prenovljeni po zdravem izročilu in naj dobijo novo moč glede na današnje razmere in potrebe«. ¹⁹ Na temelju teh načel je bila izvedena bogoslužna prenova, ki je dobila svoj najbolj vzvišeni izraz v *Rimskem misalu*, ki ga je v tipični izdaji razglasil sv. Pavel VI.,²⁰ pregledal pa sv. Janez Pavel II.²¹ Zato lahko za rimski obred, ki se je v stoletjih večkrat prilagodil potrebam časa, trdimo, da ni zgolj ohranjen, temveč je tudi prenovljen »v zvestem spoštovanju izročila«. ²² Kdor želi pobožno maševati po prejšnji bogoslužni obliki, bo v Rimskem misalu, prenovljenem v skladu z 2. vatikanskim koncilom, našel vse prvine rimskega obreda, zlasti pa Rimski kanon, ki je eden njegovih najznačilnejših elementov.

K utemeljitvi svoje odločitve želim kot sklepni razlog dodati naslednje: v besedah in stališčih mnogih postaja vedno bolj očitna tesna povezanost med izbiranjem obhajanja po bogoslužnih knjigah pred 2. vatikanskim koncilom in zavračanjem Cerkve ter njenih ustanov v imenu tiste, ki jo imajo za »pravo Cerkev«. Gre za vedenje, ki nasprotuje edinosti, ko spodbuja k delitvam – »Jaz sem Pavlov, jaz pa Apolov, jaz pa Kefov, jaz pa Kristusov« – proti čemur se je odločno odzval apostol Pavel.²³ Zaradi obrambe edinosti Kristusovega telesa se čutim prisiljenega preklicati dovoljenje, ki sta ga podelila moja predhodnika. Izkrivljena uporaba le-tega nasprotuje

¹⁸ Prim. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *O svetem bogoslužju – Sacrosanctum Concilium*, 4. decembra 1963, št. 3: AAS 56 (1964) 98.

¹⁹ Prim. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *O svetem bogoslužju – Sacrosanctum Concilium*, 4. decembra 1963, št. 4: AAS 56 (1964) 98.

²⁰ *Missale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum*, Editio typica, 1970.

²¹ *Missale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum Ioannis Pauli PP. II cura recognitum*, Editio typica altera, 1975; Editio typica tertia, 2002; (dopolnjena izdaja 2008).

²² Prim. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *o svetem bogoslužju – Sacrosanctum Concilium*, 4. decembra 1963, št. 3: AAS 56 (1964) 98.

²³ 1 Kor 1,12-13.

razlogom, ki so ju vodili, da sta podelila svobodo obhajanja maše z Rimskim misalom iz leta 1962. Ker »bogosluzna obhajanja niso zasebna dejanja, marveč obhajanja Cerkve, ki je ‚zakrament edinosti‘«,²⁴ morajo biti opravljena v občestvu s Cerkvijo. Ko je 2. vatikanski koncil vnovič potrdil zunanje vezi vključenosti v Cerkev – veroizpoved, zakramente in občestvo –, je s sv. Avguštinom zatrdil, da je pogoj za zveličanje ostajati v Cerkvi ne zgolj »s telesom«, temveč tudi »s srcem«.²⁵

Dragi bratje v škofovstvu, Konstitucija *O svetem bogoslužju – Sacrosanctum Concilium* razloži, da je Cerkev zato »zakrament edinosti«, ker je »sveto ljudstvo, ki ga zbirajo in urejajo škofje«.²⁶ Ko dogmatična konstitucija *o Cerkvi – Lumen gentium* opominja rimskega škofa, da je »trajno in vidno počelo in temelj edinosti tako škofov kakor množice vernikov«, pravi tudi, da ste vi »vidno počelo in temelj edinosti v svojih delnih Cerkvah, v katerih in iz katerih sestoji ena in edina katoliška Cerkev«.²⁷

Ko odgovarjam na vaše zahteve, trdno odločen razveljavljam vse predpise, navodila, dovoljenja in običaje pred tem motuproprijem in izjavljam, da so edini izraz »pravila molitve« (*lex orandi*) rimskega obreda bogosluzne knjige, ki sta jih razglasila sveta papeža Pavel VI. in Janez Pavel II. v skladu z odloki 2. vatikanskega koncila. Pri tej odločitvi me bodri dejstvo, da je po tridentinskem koncilu tudi sv. Pij V. razveljavil vse obrede, ki se niso mogli ponašati z dokazljivo starodavnostjo in je za celotno latinsko Cerkev določil en sam Rimski misal. Štiri stoletja je bil Rimski misal, ki ga je razglasil sv. Pij V., prvenstveni izraz »pravila molitve« (*lex orandi*) rimskega obreda. V Cerkvi je imel vlogo zedinjenja. Škofje, združeni na

²⁴ Prim. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *o svetem bogoslužju – Sacrosanctum Concilium*, 4. decembra 1963, št. 26: AAS 56 (1964) 107.

²⁵ Prim. Drugi vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija *O Cerkvi – Lumen gentium*, 21 novembra 1964, št. 14: AAS 57 (1965) 27.

²⁶ Prim. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *O svetem bogoslužju – Sacrosanctum Concilium*, 4. decembra 1963, št. 26: AAS 56 (1964) 100.

²⁷ Prim. Drugi vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija *O Cerkvi – Lumen gentium*, 21 novembra 1964, št. 23: AAS 57 (1965) 27.

ekumenskem koncilu, niso zahtevali, da ga je treba prenoviti, ker bi nasprotovali dostojanstvu tega obreda; njihov namen je bil, da »verniki tej skrivnosti vere ne bi prisostvovali kot tuji ali nemi gledalci, ampak da bi se s polnim razumevanjem obredov in molitev, zavestno, pobožno in dejavno udeleževali svetega dogajanja«. ²⁸ Sv. Pavel VI. je spomnil, da se je prilagoditev Rimskega misala začela že s Pijem XII., in pojasnil, da je bil namen prenove Rimskega misala, ki so jo vodili v luči najstarejših liturgičnih virov, omogočiti Cerkvi, da bi v različnosti jezikov dvigala k Bogu »eno samo in isto molitev«, ki bi izražala njeno edinstvo. ²⁹ To edinstvo nameravam zopet vzpostaviti v celotni Cerkvi rimskega obreda.

Da opiše katoliškost Božjega ljudstva, spominja 2. vatikanski koncil, »da v cerkvenem občestvu zakonito obstoje tudi delne Cerkve, ki imajo lastna izročila, ne da bi to bilo v nasprotju s prvenstvom Petrovega sedeža, ki predseduje vesoljnemu zboru ljubezni, varuje zakonite različnosti in hkrati skrbi, da to, kar je posebnega, niti malo ne škoduje edinstvu, marveč ji služi«. ³⁰ Ko pri izvrševanju svoje službe v služenju edinstvu sprejemam odločitev, da odpravim dovoljenje, ki sta ga dala moja predhodnika, vas prosim, da to breme delite z menoj kot obliko sodelovanja pri skrbi za vso Cerkev. Z motuproprijem želim utrditi, da pripada urejanje bogoslužnih obhajanj škofu kot moderatorju, spodbujevalcu in varuhu bogoslužnega življenja v Cerkvi, v kateri je načelo edinstvu. Na vas je torej, da v vaših cerkvah kot krajevni ordinariji odobrite uporabo Rimskega misala iz leta 1962 ob upoštevanju predpisov tega motuproprija. Predvsem pa je na vas, da si prizadevate za vrnitev k enotni obliki obhajanja, ko za vsak primer posebej preverjate resničnost skupin, ki obhajajo po tem Rimskem misalu.

²⁸ Prim. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija o svetem bogoslužju *Sacrosanctum Concilium*, 4. decembra 1963, št. 48: AAS 56 (1964) 113.

²⁹ Pavel VI., Apostolska konstitucija *Rimski misal - Missale Romanum*, 3. aprila 1969, AAS 61 (1969) 222.

³⁰ Prim. Drugi vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija *O Cerkvi - Lumen gentium*, 21. novembra 1964, št. 13: AAS 57 (1965) 18.

Navodila, kako ravnati v vaših škofijah, narekujeja predvsem dve načeli: po eni strani poskrbeti za dobro tistih, ki so zakoreninjeni v prejšnji obliki obhajanja in potrebujejo čas, da se vrnejo k rimskemu obredu, ki sta ga razglasila papeža sv. Pavel VI. in sv. Janez Pavel II.; po drugi strani pa prekiniti z ustanavljanjem novih personalnih župnij, ki so bolj vezane na želje in hotenja posameznih duhovnikov kot pa na resnične potrebe »svetega vernega Božjega ljudstva«. Hkrati vas prosim, da bedite, naj se vsako bogoslužje obhaja dostojanstveno in v zvestobi bogoslužnim knjigam, ki so bile razglašene po 2. vatikanskem koncilu, brez ekscentričnosti, ki se zlahka izpridijo v zlorabe. Za zvestobo predpisom misala in bogoslužnih knjig, v katerih odseva bogoslužna prenova, ki jo je hotel 2. vatikanski koncil, naj se vzgajajo bogoslovci in novi duhovniki.

Nad vas kličem Duha vstalega Gospoda, da vas bo naredil močne in odločne v služenju Božjemu ljudstvu, ki vam ga je Gospod zaupal, da bo z vašo skrbjo in čuječnostjo izražalo občestvo tudi v edinosti enega samega obreda, v katerem je ohranjeno veliko bogastvo rimskega bogoslužnega izročila. Molim za vas, vi pa molite zame.

Papež FRANČIŠEK

Franciscus

KONGREGACIJA ZA BOGOSLUŽJE
IN DISCIPLINO ZAKRAMENTOV

RESPONSA AD DUBIA
o nekaterih določbah apostolskega pisma
VARUHI TRADICIJE,
ki ga je v obliki motuproprija izdal
papež FRANČIŠEK

PRESEDNIKOM ŠKOFOVSKIH KONFERENC

Vaša Eminenca/Eksclenca,
po objavi apostolskega pisma *Varuhi tradicije*, ki ga je v obliki motuproprija izdal papež Frančišek o uporabi liturgičnih knjig izpred prenove II. vatikanskega cerkvenega zbora, je Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, ki izva-ja avtoriteto Apostolskega sedeža v materiji svoje pristojnosti (prim. *Varuhi tradicije*, čl. 7), prejela različne prošnje za poja- snila o njegovi pravilni uporabi. Nekatera vprašanja so se po- javila z več strani in so pogostejša. Zato so sedaj, po njihovi skrbni preučitvi, objavljeni odgovori na najpogostejša vpraša- nja, potem ko je bil z njimi seznanjen papež Frančišek, ki je izrazil svoje soglasje.

Besedilo motuproprija in spremno pismo vsem škofom jasno izražata razloge za odločitve, ki jih je papež Franči- šek sprejel. Prvi cilj je še naprej »nadaljevati z nenehnim iskanjem cerkvene edinosti« (*Varuhi tradicije*, uvod), ki se izraža v priznanju, da je v liturgičnih knjigah, ki sta jih raz- glasila sveta papeža Pavel VI. in Janez Pavel II. v skladu z odloki II. vatikanskega cerkvenega zbora, edini izraz *lex orandi* rimskega obreda (prim. *Varuhi tradicije*, čl. 1). To je usmeritev, v katero želimo iti, in to je smisel odgovorov, ki

jih tukaj objavljamo. Vsaka odločba ima zmeraj svoj edini namen ohranjati dar cerkvene edinosti s tem, da hodimo skupaj, v prepričanju uma in srca, v smeri, ki jo je nakazal sveti oče.

Žalostno je videti, kako najgloblja vez edinosti – delitev enega kruha, ki se lomi in je Njegovo Telo, ki se daruje, da bi bili vsi eno (prim. Jn 17,21) – postane vzrok za razdor. Dolžnost škofov je *cum Petro et sub Petro*, varovati edinost, ki je nujen pogoj, kot nas spominja apostol Pavel (prim. 1 Kor 11,17-34), da moremo imeti delež pri evharistični mizi.

Obstaja neizpodbitno dejstvo: koncilski očetje so zaznali potrebo po reformi, da bi se resnica vere, ki jo obhajamo, vedno bolj kazala v vsej svoji lepoti in da bi Božje ljudstvo raslo v polnem, dejavnem in zavestnem sodelovanju pri bogoslužnem obhajanju (prim. B 14), ki je sedanji trenutek v zgodovini odrešenja, spomin Gospodove velike noči in naše edino upanje.

Kot pastirji se ne smemo prepustiti nerodovitim polemikom, ki so zmožne ustvarjati le delitve, v katerih je obred pogosto instrumentaliziran zaradi ideoloških stališč. Raje smo vsi poklicani, da ponovno odkrijemo vrednost bogoslužne reforme, z ohranjanjem resnice in lepote obreda, ki nam ga je izročila. Da bi se to zgodilo, se zavedamo, da je potrebno prenovljeno in stalno liturgično oblikovanje tako duhovnikov kot vernikov laikov.

Sveti Pavel VI. je ob slovesnem zaključku drugega zasedanja koncila (4. decembra 1963) dejal (št. 11):

»Med drugim, ta goreča in kompleksna razprava nedvomno ni ostala brez bogatega sadu. Kajti téma, ki je bila obravnavana pred vsemi in ki ima v Cerkvi na svoj način prednost pred vsemi drugimi, tako zaradi svojega pomena kot dostojanstva – mislimo seveda sveto bogoslužje –, je prišla do srečnega zaključka in bomo danes slovesno razglasili dokument o svetem bogoslužju. Naš duh se zato veseli v iskrenem veselju, saj smo v tem, kako so se stvari odvijale, opazali spoštovanje prave lestvice vrednot in dolžnosti. Na ta način priznavamo, da mora Bog imeti častno mesto. Naša prva dolžnost je k Bogu dvigati naše molitve. Sveto bogoslužje je prvi vir tiste Božje izmenjave, v kateri se nam priobčuje

Božje življenje. Je tudi prva šola duhovnega življenja in prvi dar, ki ga moramo dati krščanskemu ljudstvu, ki je z nami združeno v veri in v goreči molitvi. Bogoslužje je tudi prvo povabilo človeškemu rodu, da bi razvezal svoje neme jezike v svete in iskrene molitve ter izkusil tisto neizrekljivo prenovitveno duhovno moč, ki jo najdemo, ko se združimo pri opevanju Božje hvale in ki je v upanju človeškega srca, po Kristusu in v Svetem Duhu.«

Ko nas papež Frančišek spominja (*nagovor udeležencem 68. nacionalnega liturgičnega tedna*, Rim, 24. avgust 2017), da lahko »po tem učiteljstvu, po tej dolgi poti, z gotovostjo in z učiteljsko avtoriteto trdimo, da je bogoslužna reforma nepovratna«, nam želi pokazati tisto edino smer, kamor smo v veselju poklicani, da usmerimo svoje pastoralno prizadevanje.

Izročimo Mariji, materi Cerkve, svoje služenje, »da ohranimo edinost Duha z vezjo miru« (Ef 4,3).

Iz sedeža Kongregacije za bogoslužje in disciplino zakramentov, dne 4. decembra 2021, ob 58. obletnici razglasitve Konstitucije o svetem bogoslužju.

† Arthur Roche,
prefekt

Sveti oče papež Frančišek je bil, med avdienco, ki jo je namenil prefektu Kongregacije za bogoslužje in disciplino zakramentov 18. novembra 2021, seznanjen s RESPONSA AD DUBIA in s priloženimi RAZLAGALNIMI NOTAMI in je za objavo podelil svoje soglasje.

(1) *Traditionis custodes*

Art. 3. Episcopus, in dioecesis ubi adhuc unus vel plures coetus celebrant secundum Missale antecedens institutionem anni 1970:

[...]

§ 2. statuat unum vel plures locos ubi fideles, qui his coetibus adhaerent, convenire possint ad Eucharistiam cele-

brandam (nec autem in ecclesiis paroecialibus nec novas paroecias personales erigens).

Na postavljeno vprašanje:

Ali lahko krajevni škof, kadar ni mogoče določiti cerkve, oratorija ali kapele, ki bi bila na voljo, da sprejme vernike, ki obhajajo po Rimskem misalu iz leta 1962, zaprosi Kongregacijo za bogoslužje in disciplino zakramentov za spregled od določbe motuproprija *Varuhi tradicije* (člen 3, § 2) in dovoli takšno obhajanje v župnijski cerkvi?

Je odgovor:

Pritrdilen. (Da.)

Razlagalna nota:

Motuproprij *Varuhi tradicije* v členu 3, § 2 naroča škofu, da v škofijah, kjer je doslej prisotna ena ali več skupin, ki obhajajo po misalu predhodnem reformi leta 1970, »določi enega ali več krajev, kjer se lahko verniki, ki pripadajo tem skupinam, zbirajo za evharistično obhajanje (vendar ne v župnijskih cerkvah in brez ustanavljanja novih osebnih župnij)«.

Izključitev župnijske cerkve želi potrditi, da obhajanje evharistije po prejšnjem obredu ni del rednega življenja župnijske skupnosti, ker gre za dovoljenje, ki je omejeno na imenovane skupine.

V izvrševanju oblasti Svetega sedeža lahko kongregacija v zadevah, ki so v njeni pristojnosti (prim. *Varuhi tradicije*, št. 7), na prošnjo krajevnega škofa odobri uporabo župnijske cerkve za obhajanje po Rimskem misalu iz leta 1962, samo v primeru, če ugotovi, da ni mogoče uporabljati druge cerkve, oratorija ali kapele. Oceno tega mora opraviti z največjo skrbnostjo.

Poleg tega ni primerno, da bi bilo takšno obhajanje vključeno v spored župnijskih maš, saj se ga udeležujejo le verniki, ki pripadajo skupini. In končno, izogibati se je treba, da bi potekalo hkrati s pastoralnimi dejavnostmi župnijske skupnosti. Razume se, da bo to dovoljenje preklicano, ko bo na voljo drug kraj.

Te določbe nimajo namena marginalizirati vernikov, zakoreninjenih v prejšnji obliki obhajanja. Njihov namen je le, da jih spomnijo, da gre za dovoljenje, ki zagotavlja njihovo dobro (z ozirom na skupno uporabo edinega *lex orandi* rimskega obreda) in ne za priložnost za promocijo prejšnjega obreda.

(2) *Traditionis custodes*

Art. 1. Libri liturgici a sanctis Pontificibus Paulo VI et Iohanne Paulo II promulgati, iuxta decreta Concilii Vaticani II, unica expressio »legis orandi« Ritus Romani sunt.

Art. 8. Normae, dispositiones, concessionones et consuetudines antecedentes, quae conformes non sint cum harum Litterarum Apostolicarum Motu Proprio datarum praescriptis, abrogantur.

Na postavljeno vprašanje:

Ali je mogoče v skladu z določbami motuproprija *Varuhi tradicije* obhajati zakramente po Rimskem ritualu in Rimskem pontifikalu, ki sta predhodna bogoslužni reformi II. vaticanskega cerkvenega zbora?

Je odgovor:

Negativen. (Ne.)

Krajevni škof je pooblaščen, da lahko zgolj kanonično ustanovljenim osebnim župnijam, ki v skladu z določili motuproprija *Varuhi tradicije* obhajajo z Rimskim misalom iz leta 1962, podeli dovoljenje samo za uporabo Rimskega rituala (zadnja izdaja 1952) in ne Rimskega pontifikala, ki sta predhodna bogoslužni reformi II. vaticanskega cerkvenega zbora.

Razlagalna nota:

Namen motuproprija *Varuhi tradicije* je v celotni Cerkvi rimskega obreda ponovno vzpostaviti zgolj eno in identično molitev, ki naj izraža njeno edinost, v skladu z liturgičnimi knjigami, ki sta jih razglasila papeža sveta Pavel VI. in Janez Pavel II., in v skladu z odloki II. vaticanskega cerkvenega zbora ter v povezanosti s cerkvenim izročilom.

Krajevni škof, ki je moderator, spodbujevalec in varuh vsega bogoslužnega življenja, si mora v svoji škofiji prizadevati za vrnitev k enotni obliki obhajanja (prim. Pismo papeža Frančiška škofom vsega sveta, ki spremlja apostolsko pismo – motuproprij *Varuhi tradicije*).

V izvrševanju oblasti Svetega sedeža, kongregacija v zadevah, ki so v njeni pristojnosti (prim. *Varuhi tradicije*, št. 7), trdi, da za napredek v smeri, ki jo nakazuje motuproprij, ne sme podeliti dovoljenja za uporabo Rimskega rituala in Rimskega pontifikala, ki sta predhodna bogoslužni reformi, saj gre za liturgični knjigi, ki sta bili odpravljeni, tako kot vse prejšnje norme, navodila, dovoljenja in običaji (prim. *Varuhi tradicije*, št. 8).

Krajevni škof je pooblaščen, da lahko zgolj kanonično ustanovljenim osebnim župnijam, ki v skladu z določili motuproprija *Varuhi tradicije* obhajajo z Rimskim misalom iz leta 1962, podeli dovoljenje samo za uporabo Rimskega rituala (zadnja izdaja 1952) in ne Rimskega pontifikala, ki sta predhodna bogoslužni reformi II. vatikanskega cerkvenega zbora. Treba je spomniti, da je sveti Pavel VI. spremenil formulo za zakrament svete birme za vso latinsko Cerkev z apostolsko konstitucijo *Divinae consortium naturae* (15. avgust 1971).¹

Namen te določbe je poudariti potrebo po jasni potrditvi usmeritve, izražene v motupropriju, ki v liturgičnih knjigah, ki sta jih v skladu z odloki II. vatikanskega cerkvenega zbora razglasila sveta papeža Pavel VI. in Janez Pavel II., vidi edini izraz *lex orandi* rimskega obreda (prim. *Varuhi tradicije*, št. 1).

Pri izvajanju teh določb je treba skrbeti, da bodo tisti, ki so zakoreninjeni v prejšnji obliki obhajanja, spremljani k polnemu razumevanju vrednosti obhajanja v obredni obliki, ki nam jo je izročila reforma II. vatikanskega cerkvenega zbora. To naj poteka z ustreznim oblikovanjem, ki omogoča odkriti, kako je prenovljeno bogoslužje priča nespremenjene vere, izraz prenovljene ekleziologije in primarni vir duhovnosti za krščansko življenje.

¹ *Dlež Božje narave*, Rimski pontifikal – Sveta birma, Ljubljana 1972.

(3) *Traditionis custodes*

Art. 3. Episcopus, in dioecesis ubi adhuc unus vel plures coetus celebrant secundum Missale antedecens instaurationem anni 1970:

§ 1. certior fiat coetus illos auctoritatem ac legitimam naturam instaurationis liturgicae, normarum Concilii Vaticani II Magisteriique Summorum Pontificum non excludere.

Na postavljeno vprašanje:

Če duhovnik, ki mu je bila odobrena uporaba Rimskega misala iz leta 1962, ne priznava veljavnosti in legitimnosti somaševanja – zavrača, da bi somaševal, zlasti pri krizmeni maši –, ali lahko takšno odobritev še naprej koristi?

Je odgovor:

Negativen. (Ne.)

Vsekakor mora škof, preden prekliče dovoljenje za uporabo Rimskega misala iz leta 1962, poskrbeti, da z duhovnikom vzpostavi bratski dialog, da bi se prepričal, ali njegova drža ne izključuje veljavnosti in legitimnosti bogoslužne reforme, odlokov II. vatikanskega cerkvenega zbora in papeškega učiteljstva. Spremljati ga mora k razumevanju vrednosti somaševanja, zlasti pri krizmeni maši.

Razlagalna nota:

Motuproprij *Varuhi tradicije* v členu 3, § 1 zahteva od krajevnega škofa, da zagotovi, da skupine, ki prosijo za obhajanje po Rimskem misalu iz leta 1962, »ne izključujejo veljavnosti in legitimnosti bogoslužne reforme, odlokov II. vatikanskega cerkvenega zbora in učiteljstva papežev«.

Sveti Pavel skupnost v Korintu odločno opominja, naj živijo v edinosti, ki je potreben pogoj, da se lahko udeležujejo evharistične mize (prim. 1 Kor 11,17-34).

Sveti oče v pismu škofom vsega sveta, ki spremlja motuproprij *Varuhi tradicije*, pravi: »Ker ‚bogoslužna obhajanja niso zasebna dejanja, marveč obhajanja Cerkve, ki je zakrament edinosti‘ (prim. B 26), morajo biti opravljena v občestvu

s Cerkvijo. Ko je II. vatikanski cerkveni zbor ponovno potrdil zunanje vezi vključenosti v Cerkev – veroizpoved, zakramente in občestvo –, je s svetim Avguštinom zatrdil, da je pogoj za zveličanje ostajati v Cerkvi ne zgolj ‚s telesom‘, temveč tudi ‚s srcem‘ (prim. C 14)«.

Zdi se, da izrecna zavrnitev somaševanja, posebej še pri krizmeni maši, izraža umanjkanje sprejemanja tako bogoslužne reforme kot tudi umanjkanje cerkvene edinosti s škofom, ki sta potrebna pogoja, da bi lahko uporabili dovoljenje za obhajanje z Rimskim misalom iz leta 1962.

Vendar mora škof pred preklicem dovoljenja za uporabo Rimskega misala iz leta 1962 duhovniku ponuditi potreben čas za iskren pogovor o globljih motivih, zaradi katerih ne priznava vrednosti somaševanja, zlasti pri maši, ki ji škof predseduje. In naj ga povabi, da z zgovornim dejanjem somaševanja izrazi tisto cerkveno edinost, ki je potreben pogoj, da se lahko udeležuje mize evharistične daritve.

(4) *Traditionis custodes*

Art. 3. Episcopus, in dioecesis ubi adhuc unus vel plures coetus celebrant secundum Missale antecedens institutionem anni 1970:

[...]

§ 3. constituat, in loco statuto, dies quibus celebrationes eucharisticae secundum Missale Romanum a sancto Ioanne XXIII anno 1962 promulgatum permittuntur. His in celebrationibus, lectiones proclamentur lingua vernacula, adhibitis Sacrae Scripturae translationibus ad usum liturgicum ab unaquaque Conferentia Episcoporum approbatis.

Na postavljeno vprašanje:

Ali je mogoče pri evharističnem obhajanju z uporabo Rimskega misala iz leta 1962 za berila uporabljati celotno besedilo Svetega pisma, ob izbiranju odlomkov, ki so navedeni v misalu?

Je odgovor:

Pritrdilen. (Da.)

Razlagalna nota:

Motuproprij *Varuhi tradicije* določa v členu 3, § 3, naj bodo berila oznanjena v domačem jeziku, z uporabo prevodov Svetega pisma za bogoslužno rabo, ki so jih odobrile ustrezne škofovske konference.

Ker so besedila beril vsebovana v samem misalu in torej ni posebnega lekcionarja, in da bi upoštevali določbe motuproprija, je treba nujno poseči po celotni knjigi Svetega pisma, s prevodom, ki ga je za bogoslužno rabo odobrila posamezna škofovska konferenca, in izbrati odlomke, navedene v Rimskem misalu iz leta 1962.

Ne bo mogoče dovoljevati nobenih izdaj lekcionarjev v ljudskem jeziku, ki bi povzemali razporeditev beril po prejnjem obredu.

Treba je spomniti, da je sedanji lekcionar eden najdražgocenejših sadov bogoslužne reforme II. vatikanskega cerkvenega zbora. Z objavo lekcionarja se, ob preseganju ‚plenarne‘ oblike Rimskega misala iz leta 1962, zaradi vrnitve k starodavnemu izročilu posamičnih knjig, ki ustrezajo posamičnim službam, uresničuje Koncilaska konstitucija o Svetem bogoslužju, ki v členu 51 naroča: »Da bo miza Božje besede vernikom bolj bogato pripravljena, naj se bolj na široko odpro zakladi Svetega pisma. Tako bodo večji deli Svetega pisma prebrani ljudem v določenem številu let.«

(5) *Traditionis custodes*

Art. 4. Presbyteri ordinati post has Litteras Apostolicas Motu Proprio datas promulgatas, celebrare volentes iuxta Missale Romanum anno 1962 editum, petitionem formalem Episcopo dioecesano mittere debent, qui, ante concessionem, a Sede Apostolica licentiam rogabit.

Na postavljeno vprašanje:

Ali mora krajevni škof dobiti pooblastilo Apostolskega sedeža, da lahko duhovnikom, posvečenim po objavi motuproprija *Varuhi tradicije*, dovoli obhajanje po Rimskem misalu iz leta 1962 (prim. *Varuhi tradicije*, št. 4)?

Je odgovor:

Pritrdilen. (Da.)

Razlagalna nota:

Uradno latinsko besedilo se v 4. členu glasi takole: »Presbyteri ordinati post has Litteras Apostolicas Motu Proprio datas promulgatas, celebrare volentes iuxta Missale Romanum anno 1962 editum, petitionem formalem Episcopo dioecetano mittere debent, qui, ante concessionem, a Sede Apostolica licentiam rogabit«.

Ne gre zgolj za posvetovalno mnenje, temveč za potrebno pooblastilo, ki ga krajevni škofu lahko da Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, ki izvaja oblast Svetega sedeža v zadevah, ki so v njeni pristojnosti (prim. *Varuhi tradicije*, št. 7).

Krajevni škof bo lahko šele po prejemu takšnega dovoljenja duhovnike, posvečene po objavi motuproprija (16. julij 2021), pooblastil za obhajanje z Rimskim misalom iz leta 1962.

Namen te odločbe je, da krajevni škofu ponuja pomoč pri presojanju takšne prošnje. Njegovo presojo bo Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov ustrezno upoštevala.

Motuproprij jasno izraža voljo, da se, kar vsebujejo liturgične knjige, ki sta jih razglasila sveta papeža Pavel VI. in Janez Pavel II. v skladu z odloki II. vatikanskega cerkvenega zbora, priznava kot edini izraz *lex orandi* rimskega obreda. Zato je absolutno zaželeno, da to željo svetega očeta delijo duhovniki, posvečeni po objavi motuproprija.

Vse semeniške vzgojitelje, ki si prizadevajo skrbno hoditi v smeri, ki jo je nakazal papež Frančišek, spodbujamo, naj bodoče diakone in duhovnike spremljajo k razumevanju in izkušanju bogastva bogoslužne prenovе, ki jo je zapovedal

II. vatikanski cerkveni zbor. Tej reformi je uspelo ovrednotiti vsak element rimskega obreda in je spodbudila – kot so želeli koncilski očetje – polno, zavestno in dejavno sodelovanje vsega Božjega ljudstva v bogoslužju (prim. B 14), ki je primarni vir pristne krščanske duhovnosti.

(6) Traditionis custodes

Art. 5. Presbyteri, qui iam secundum Missale Romanum anno 1962 editum celebrant, ab Episcopo dioecesano licentiam rogabunt ad hanc facultatem servandam.

Na postavljeno vprašanje:

Ali se lahko dovoljenje za obhajanje po Rimskem misalu iz leta 1962 podeli za omejeno obdobje – *ad tempus*?

Je odgovor:

Pritrdilen. (Da.)

Razlagalna nota:

Odločitev za podelitev dovoljenja uporabe Rimskega misala iz leta 1962 za omejeno obdobje – trajanje, ki ga bo krajevni škof ocenil za primerno – ni le mogoča, ampak tudi priporočljiva. Konec določenega obdobja ponuja priložnost preverjanja, ali je vse v skladu z usmeritvijo, ki jo določa motuproprij. Rezultat takšnega preverjanja lahko ponudi razloge za podaljšanje ali preklic dovoljenja.

Na postavljeno vprašanje:

Ali velja dovoljenje krajevnega škofa za obhajanje po Rimskem misalu iz leta 1962 samo za ozemlje njegove škofije?

Je odgovor:

Pritrdilen. (Da.)

Na postavljeno vprašanje:

V primeru, da je pooblaščen duhovnik odsoten ali drugače onemogočen, mora tudi tisti, ki ga nadomešča, imeti uradno pooblastilo?

Je odgovor:

Pritrdilen. (Da.)

Na postavljeno vprašanje:

Ali morajo diakoni in drugi v službe postavljeni bogoslužni sodelavci pri obhajanjih po Rimskem misalu iz leta 1962 pridobiti dovoljenje krajevnega škofa?

Je odgovor:

Pritrdilen. (Da.)

Na postavljeno vprašanje:

Ali lahko duhovnik, ki je pooblaščen za obhajanje po Rimskem misalu iz leta 1962 in zaradi svoje službe (župnik, kaplan ...), ob delavnikih obhaja tudi po Rimskem misalu, prenovljenem po II. vatikanskem cerkvenem zboru, binira po Rimskem misalu iz leta 1962?

Je odgovor:

Negativen. (Ne.)

Razlagalna nota:

Župnik ali kaplan, ki v okviru opravljanja svoje službe ob delavnikih obhaja po sedanjem Rimskem misalu, ki je edini izraz *lex orandi* rimskega obreda, ne sme binirati z obhajanjem po Rimskem misalu iz leta 1962, niti s skupino niti zasebno.

Binacije ni mogoče dovoliti, ker ni »upravičenega razloga« ali »pastoralne potrebe«, kot zahteva kan. ZCP 905, § 2. Pravica vernikov do obhajanja evharistije nikakor ni okrnjena, saj jim je ponujena možnost udeležbe pri evharistiji v njeni sedanji obredni obliki.

Na postavljeno vprašanje:

Ali lahko duhovnik, ki je pooblaščen za obhajanje po Rimskem misalu iz leta 1962, na isti dan obhaja s tem misalom za drugo skupino vernikov, ki je prejela pooblastilo?

Je odgovor:

Negativen. (Ne.)

Razlagalna nota:

Binacije ni mogoče dovoliti, ker ni »upravičenega razloga« ali »pastoralne potrebe«, kot zahteva kan. ZCP 905, § 2. Pravica vernikov do obhajanja evharistije nikakor ni okrnjena, saj jim je ponujena možnost udeležbe pri evharistiji v njeni sedanji obredni obliki.

(prim. sporočila slovenskih škofij, 3/2022, str. 63–66)

»ŽIVA TRADICIJA«

Papeži zadnjih desetletij – Janez Pavel II., Benedikt XVI. in Frančišek – so izdali 3 motuproprije, ki obravnavajo rabo tridentinskega mašnega obreda v latinskem jeziku v času po koncilu. Obred je bil po 2. vatikanskem koncilu (1962–1965) deležen sprememb, soglasij in nasprotovanj. Navajamo naslove motuproprijev: Janez Pavel II., *Ecclesia Dei – Božja Cerkev* (1988), Benedikt XVI., *Summorum Pontificum – Skrb papežev* (2007) in Frančišek, *Traditionis Custodes – Varuhi izročila* (2021). Ali ni pomembnejših vprašanj, ki jih narekujejo družbene razmere in naloge Cerkvene v teh prelomnih časih?

Skrbno branje navedenih dokumentov odstira ne le vprašanje mašnega obreda in jezika, marveč tudi široko paleto teoloških, eklezioloških, ekumenskih, disciplinarnih, pastoralnih in družbenih vidikov. Drugi vatikanski koncil si je prizadeval za prenovo Cerkve in njene navzočnosti v svetu, med drugim tudi prenovo bogoslužja, predvsem mašnega obreda. Cilj prenove je (bil) »vernike privedi k tistemu polnemu, zavestnemu in dejavnemu sodelovanju pri bogoslužnih opravilih, ki ga od njih zahteva že narava bogoslužja in do katerega ima krščansko ljudstvo ... v moči krsta pravico in dolžnost« (Konstitucija o svetem bogoslužju, 1963, 14; odslej B). V bogoslužju, »ki je vrhunec, h kateremu teži delovanje Cerkve, in hkrati vir, iz katerega izvira vsa njena moč« (B 10), se Cerkev spominja Kristusovega življenja, daritve, smrti in poveličanja ter navzočnosti v svetu. V bogoslužju je namreč navzoč in delujoč Kristus, ki ga vernik prepozna v veri in molitvi. V tem dogajanju se zrcali življenje človeka in kristjana. Resnica, imenujemo jo skrivnost, postaja resničnost v kristjanovem življenju z dejavno udeležbo pri bogoslužju, ki prinaša duhovno korist posamezniku in občestvu (prim. B 11), še več – vsemu stvarstvu, ki je zaradi človeka podvrže-

no minljivosti pa tudi odrešenju in povečanju božjih otrok (prim. Rim 8,21).

Tridentinski koncil (1545–1563) je v svojem času poenotil mašni obred z izdajo *Rimskega misala* (*Missale Romanum*, 1570), ki je bil obvezujoč do 2. vatikanskega koncila. V tem času so se v praksi prikradle razne navade, ki so zastirale pristno podobo bogoslužja, zlasti mašnega obreda. Cerkev se zaveda, da je »liturgija sestavljena iz nespremenljivega dela, ki je Božje delo, ter iz spremenljivih delov, ki se v teku časa morejo ali celo morajo spremeniti, če se je vanje prikradlo, kar manj ustreza samemu bistvu liturgije, ali pa je postalo manj primerno. S to obnovo je treba besedila in obrede tako urediti, da bodo jasneje izražali svete reči, ki jih pomenijo, in da jih bo krščansko ljudstvo moglo ... kar najlažje razumeti ter se jih udeleževati na polni, dejavni in občestveni način« (B 21). Med razlogi za prenovo je treba upoštevati teološke, zgodovinske in pastoralne ter kulturološke raziskave, ki jih je predstavilo liturgično gibanje ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja. Glede mašnega obreda, njegovih začetkov in razvoja je pomembna zgodovinska študija mašnega obreda nemškega teologa Josefa A. Jungmanna *Missarum Sollemnia* (1945). Liturgično gibanje, ki so ga tedaj gojili samostani in redovne skupnosti (dominikanci, avguštinci, cistercijani), so močno podpirali papeži Pij X., Pij XI. in Pij XII. s svojimi okrožnicami in govori. S tem so pripravljali pot koncilu in liturgični prenovi. Ta je imela v času med vojnami tudi v slovenskih deželah pomembno vlogo pri vzgoji vernikov, zlasti mladine (prevodi, *Rimskega obrednika /1932–1933/, Rimskega misala*; prim. Marijan Smolik, *Liturgika*, Mohorjeva družba, Celje 1995, 31–35 sl.). Središče prenove je bila poglobitev v Kristusovo navzočnost in delovanje v evharistiji, v zakramentih in v Cerkvi, dejavno sodelovanje (participacija) vernikov, povezanost liturgije s Svetim pismom, oblikovanje vernega občestva ...

1. Od sprejemanja do nasprotovanja

Koncilska prenova bogoslužja se ni pričela in tudi ni prenehala, kakor nekateri mislijo, z uvedbo domačega jezika,

postavitevijo ali premestitvijo oltarja proti ljudstvu, zidavo novih cerkva ali prenovo obstoječih, z uvedbo bogatejšega branja Svetega pisma, uvajanjem sodelavcev itd. Bogoslužje stoji na globljih teoloških temeljih, ki odstirajo skrivnost Božje navzočnosti in srečevanja Boga s človekom in človeka z Bogom. Liturgijo upravičeno imenujemo »teologia prima« (prva, primarna teologija), ker je njen izvir Bog sam, razode-tje njegovega bivanja in ljubezni, potrditev resničnosti, da je Emanuel – Bog z nami, da živi in deluje v/po Cerkvi, v/po občestvu, zbranem v njegovem imenu, da je Cerkev (Ecclesia) resničen zbor, ki ga zbira, oživlja in oblikuje Bog.

V prenovljenem mašnem obredu so tako ovrednotene prvine bogoslužja, kot so: miza Božje besede in Božjega kruha, zahvala in prošnja, poslušanje in pogovor, udeležba in sodelovanje, naloge in poslanstvo, posameznik in občestvo, človeštvo in stvarstvo, glasba in tihota ... Jezik Cerkve ni le latinski, marveč vsak jezik, govorica človeka, v kateri ta priznava in slavi Boga. »Cerkev je v veliki meri oblikovala zgodovino, toda tudi zgodovina je deloma vplivala na poteze, ki jih je prizvelo njeno obličje«, je zapisal koncilski teolog Yves Congar (*Za Cerkev služenja in ubošva*, Ljubljana 2021, 7).

S prenovitvenimi posegi so presežene ovire, ki so zastirale razumevanje bogoslužja in njegovega sporočila. Odpravljeni so obredi, ki so (bili) relikt svetnih ustanov in dvornega protokola; dublete, ki jih je zdaj duhovnik zdaj bogoslužni zbor opravljal kot poveljavitev že izrečenega besedila; pevski zbor in drugi sodelujoči opravljajo liturgično funkcijo in niso le lepotni privesek. Odpravljena so tudi nekatera arbitrarna bogoslužna dejanja in navade, kot so npr. stroge določbe (rubrike) glede obhajanja evharistije, obvezujoče pod grehom, ki so jim pripisovali poseben pomen, maša pred izpostavljenim Najsvetejšim s številnimi pokleki in prikloni, sočasne maše pri raznih oltarjih v isti cerkvi in ob istem času, evharistični post, poljub prstana škofu pred prejemom sv. obhajila ipd.

Koncil je pripravljajl novo podobo prenovljenega bogoslužja: središčno dogajanje je na enem oltarju, pri maši navzoči sodelujejo z molitvijo, zahvalo in prošnjo, pesmijo in tihoto,

v ekumenskem duhu in z zavestjo kozmične razsežnosti evharistije (prim. Piere Teilhard de Chardin, *Hvalnica veselja, Ljubljana 2008*). Koncilski očetje so s prepričljivim izidom glasovanja podprli pot prenovljenemu bogoslužju. Hkrati so se zavedali, da bo pot prenove dolga in naporna. Zaupali so v delo Svetega Duha, ki vliva gotovost, ta pa izhaja iz dejstva, da so zbrani v Kristusovem imenu, s papežem in pod papeževim vodstvom (*cum Petro et sub Petro*).

Nekateri s spremembami in novimi nalogami niso soglašali. Dotedanje obhajanje evharistije je bilo zanje edino prepričljivo in sprejemljivo: latinskemu jeziku so pripisovali skrivnost in neusahljiv značaj, podobno tudi obredu, znamenjem in celotnem poteku. Nič se ne sme spremeniti, s čimer smo doslej slavili Boga: Cerkev kot ustanova ne sme spremeniti svoje podobe, odnosov in navad, ustanov, kot je npr. uvedba škofovske sinode, župnijskih pastoralnih in drugih svetov, oblik delovanja, prav tako se ne sme spremeniti njen odnos do drugače verujočih ali mislečih, ki živijo v zmoti, zato so odklanjali ekumenizem in dialog z drugače mislečimi itd.

2. Znamenja nasprotovanja

Čeprav je bilo glasov proti spremembam v bogoslužju malo, so bili tedaj in so še danes odmevni. Njihov glasnik je bil nadškof *Marcel Lefebvre* (1905–1991). Izhajal je iz katoliške družine, v duhovnika je bil posvečen l. 1929; bil je misijonski škof in apostolski vikar v Dakarju v Gabonu, sodeloval je na 2. vatikanskem koncilu, na katerem je ugovarjal prenovitvenim stališčem koncila. Leta 1969 je ustanovil *Bratovščino sv. Pija X.*, ki je združevala enako misleče duhovnike. Ti so oporekali liturgičnim in drugim koncilskim reformam. Ustanovil je semenišče v Ecônu v Švici, ki je v tem duhu vzgajalo kandidate. Papež Janez Pavel II. in tedanji prefekt Kongregacije za verski nauk kardinal Josef Ratzinger sta si v zvestobi cerkvenemu nauku in disciplini ter koncilskim stališčem prizadevala za dialog in premostitev stališč. Ko je nadškof M. Lefebvre 30. 6. 1988 brez dovolje-

nja Svetega sedeža posvetil štiri nove škofe, so ti zapadli v cerkveno izobčenje (prim. ZCP, kan. 751, 1364, 1382). To je bil hud udarec za vso Cerkev, ki si je prizadevala za edinstvo in zvestobo »živi tradiciji«, ki izhaja iz bogastva teološke stvarnosti: Božjega razodetja in človekovega spoznanja ter razumevanja Cerkve kot Božjega ljudstva, živečega v času in razmerah.

Janez Pavel II. je tedaj ustanovil Papeško komisijo *Ecclesia Dei* (2. 7. 1988 /BC/), da bi nadaljevala dialog in skrbela za edinstvo v Cerkvi. Primarno sporno vprašanje istoimenskega motuproprija je bilo razumevanje »žive tradicije«, za katero si Cerkev – papež skupaj s škofi in božjim ljudstvom – prizadeva, da bi živeli v edinstvi, za katero je Kristus prosil Očeta »Da bi bili vsi eno« (prim. Jn 17,21). Nepokorščina papežu v tako pomembni zadevi, kot je posvetitev novih škofov, ki ni prepuščena človekovi samovolji, predstavlja grožnjo edinstvu Cerkve, ki ima v tem pogledu bridke izkušnje. Vprašanje priznanja ali zavračanja novega mašnega obreda je bilo tedaj drugotnega pomena. Motuproprij ob koncu omenja, naj se »spoštuje izročilo latinskega bogoslužja« in naj se smernice »uporabljajo široko in velikopotezno« (BC, 6 c). Sporna vprašanja glede rabe predkoncilnega obreda so izgubila svojo ostrino. Obe strani sta jih reševali v zahtevnem dogovoru in naporu. Komisija je 19. 1. 2019 prenehala delovati, njene naloge pa so prešle na Kongregacijo za verski nauk.

Benedikt XVI. je z motuproprijem *Summorum Pontificum* (2007) nadaljeval delo svojega predhodnika in se osredotočil predvsem na prenovo bogoslužja. Med drugim je ovrednotil dosedanji obred z besedami, da je »latinsko bogoslužje Cerkve v svojih raznih oblikah v vseh stoletjih krščanske dobe premnoge svetnike spodbujalo k duhovnem življenju, toliko ljudstev (pa) krepilo v kreposti vere in oplajalo njihovo pobožnost« (uvodni del; slov. prevod str. 5), prav tako je že od začetka oblikovalo kulturno podobo ljudstev in časa (prav tam).

Prenova, za katero si je koncil prizadeval po skrbnih zgodovinskih, teoloških in primerjalnih študijah, in so jo

sinodalni očetje (škofje) skoraj soglasno sprejeli, ni prepoved prejšnjega. V naštetih členih (12) je jasno povedano, da je prenovljeni obred, ki ga predstavlja *Rimski misal*, izdan l. 1970, odslej »redna« oblika obhajanja mašne daritve, kar predpostavlja tudi »izredno« obliko, veljavno do leta 1962. Kje so razmejitve med »redno« in »izredno« obliko, med koncilsko in predkoncilsko mašo, je navedeno v samem besedilu in v spremni besedi motuproprija *Summorum Pontificum*. Ta opredeljuje, (1) da obstajata dve obliki bogoslužja - »redna« in »izredna«, (2) da je bogoslužje »živo izročilo«, (3) da »pravilo molitve« ustreza »pravilo verovanja« (»lex orandi«, »lex credendi«). Slednje ima pomembno teološko sporočilo: bogoslužje namreč odseva versko sporočilo: mólimo, kakor verujemo in verujemo, kakor molimo. Temu se pridružuje »živo izročilo«, ki presega zgodovinski in etnološki spomin, ter posreduje razodeto resnico, potrjeno v prepričanju in življenju Božjega ljudstva v času in prostoru.

Papež Frančišek v motupropriju *Traditionis custodes* (2021), ki ga je objavil 13 let po izidu in skrbnem upoštevanju navodil motuproprija Benedikta XVI., povzema in dopolnjuje njegove določbe. Navajamo:

*Mašni obred (*Rimski misal*, 1970), prenovljen v duhu 2. vatikanskega koncila, je »redna« oblika in »pravilo molitve« (lex orandi) katoliške Cerkve. Čeprav prejšnja oblika obreda (1962) ni bila nikoli prepovedana, velja za »izredno obliko«. Motuproprij nedvoumno določa, da je treba odslej ravnati v duhu koncilске preнове (*Summorum Pontificum* /SP/1/; *Traditionis custodes* /TC/ 1).

* Škof kot »moderator, spodbujevalec in varuh bogoslužnega življenja krajevne Cerkve« (prim. ZCP, kan. 375, 392), ureja in skrbi za bogoslužje v lastni škofiji, tudi rabo Rimskega misala (1962) v skladu s smernicami Apostolskega sedeža (TC 2);

* Škof mora:

- skrbeti, da skupine, ki se udeležujejo starega obreda, priznavajo veljavnost koncilске preнове in cerkveno učiteljstvo (TC 3, § 1);

- določiti kraj (cerkev), kjer se skupine zbirajo pri evharestični daritvi po starem obredu (TC 3, § 2), vendar ne v župnijski cerkvi in ne v času rednega bogoslužja;
- določiti dneve, ko so dovoljena bogoslužna obhajanja po *Rimskem misalu* (1962), pri čemer morajo biti berila Svetega pisma, odobrena s strani krajevne škofovske konference (TC 3, § 3);
- imenovati usposobljenega duhovnika za obhajanje bogoslužja po dosedanjem obredu, veščega latinskega jezika, ki bo skrbel za edinost verujočih ter duhovno in pastoralno oskrbo teh vernikov (TC 3, § 4);
- preverjati stanje v že obstoječih skupnostih (župnijah), duhovne sadove ter razloge glede nadaljnjega obstoja skupnosti, ne sme pa ustanavljati novih skupnosti oziroma personalnih župnij (TU 3, § 5, 6), kar je motuproprij Benedikta XVI. dovoljeval (SP 10);
- duhovnikom rimskega obreda, ki bi želeli maševati po starem obredu ali so ga že doslej uporabljali, oskrbeti ustrezno dovoljenje za maševanje po tem obredu v dogovoru z Apostolskim sedežem (SP 2; TC 4-5).

* V pripravi na uvedbo prenovljenega obreda je bilo izraženo mnenje, naj se duhovniki zaradi starosti ali bolezni sami odločijo, ali bodo prešli na novi obred ali se bodo držali starega. Po analogiji priporočilo lahko velja tudi za starejše in bolne vernike, ki se želijo udeleževati starega obreda.

3. Skrb za edinost in duhovno bogastvo

Kakor ne smemo zanikati spoznanj in smernic koncila, ki si je v zavesti, da v Cerkvi živi in deluje Kristus, prizadeval za njeno prenovo (aggiornamento), tako tudi ne smemo zanikati, da jo isti Duh vodi v njeni zgodovini in v različnih razmerah. Kristus upošteva človeško naravo, da resnico spoznava postopoma. Ko učencem obljublja Svetega Duha, pravi: »Tolažnik Sveti Duh, ki ga bo poslal Oče v mojem imenu, vas bo učil vsega in spomnil vsega, kar sem vam povedal« (Jn 14,26). To postopnost smemo upoštevati tudi za področje bogoslužja, njegove narave in razvoja, ki ima stalne in

spremenljive prvine. Frančišek obžaluje, da je evharistija, ki najodličnejši način izraža edinost Božjega ljudstva in povezanost s Kristusom ter je znamenje (»zakrament«) povezave človeštva z Bogom (prim. C 1), postala predmet spora in razhajanja (SP, uvod).

V nadaljevanju se bomo dotaknili nekaterih vidikov in stalnih prvin.

a) *Ovrednotenje koncilske preнове* – Koncilska liturgična prenova je obrodila željene sadove, ki jih ne smemo ne zanikati ne razvrednotiti, temveč v duhu globljega spoznanja upoštevati. Kdor se je resno poglobil v načelo, da je »lex orandi« tudi »lex credendi«, in je to postalo duhovna stalnica njegove vere, se Bogu v imenu verujočih in v svojem imenu zahvaljuje za dar prenovljenega bogoslužja. Bolj kot mladi se tega zavedajo starejši verniki, ki so rasli ob strogih določbah (npr. glede evharističnega posta, spovedi pred obhajilom, zaradi janzenistične in rigoristične miselnosti). Večina teh vernikov si težko predstavlja, da bi se vrnili k nekdanjemu obredu.

b) *Arbitrarnost preнове* – Navodilo, da lahko duhovnik, kdaj tudi ljudstvo, svobodno oblikuje uvode, povabila, molitev, prošnje vernikov ... (prim. *Splošna ureditev Rimskega misala*, v *Rimski misal*, Ljubljana 1975, 13–50; prim. CD 94, Ljubljana 2002), so nekateri razumeli kot svobodno ustvarjanje (spreminjanje, improvizacijo), uvajanje novosti, ki včasih mejijo na kaos. Tudi preureditev cerkva, zlasti prezbiterija, je kdaj zanemarilo arhitekturne, zgodovinske, estetske in druge zakonitosti; glasbene stvaritve ne upoštevajo doslej veljavnih določb glede odobritve besedil, melodij in izvajanj, prav tako odstranjevanje spovednic in zanemarjanje cerkvenih oblačil, kar je razvrednotilo sakralnost prostora in dogajanj. Zagovorniki starega obreda pogosto to pripisujejo prenovljenemu obredu, kakor da bi zakonu (zapovedi) pripisali prekrške, ki jih storijo ljudje.

c) *Ogrožanje edinosti* – Tako Benedikt XVI. kot Frančišek v spremnih pismih k motuproprijem opozarjata, da so različne miselnosti in bogoslužne prakse vnesle v Cerkev nemir in needinost. Vzroki so na eni in na drugi strani. To je znamenje, da sporočila koncila, ki ga je vodil in usmerjal Sveti Duh, nis(m)o prav razumeli. Ne gre za iskanje srednje poti, marveč za objektivno presojo, kaj je (bil) namen koncila glede prenove Cerkve, njene navzočnosti in poslanstva, v tem primeru glede (dosedanjega) bogoslužja, ki je bilo skrbno in kritično analizirano, za kar si je koncil, in z njim verniki po svetu, prizadeval. Kakor Svetega pisma ne moremo razumeti, če ne poslušamo Duha, ki ga je navdihoval in nas sedaj navdihuje, tako tudi ne moremo razumeti bogoslužne prenove, če ne dovolimo Duhu, da nas vodi skozi bogastvo bogoslužnih dejanj.

d) *Bogastvo različnosti* – Čeprav je različnost bogastvo, ki se uveljavlja na vseh področjih človeške dejavnosti (npr. v kulturi, umetnosti, znanosti, jeziku, védenju, navad ...) kot izraz človekove individualnosti v smislu besed »le style c'est l' homme« (stil – to je človek), obstajajo dejavnosti, ki zahtevajo brezpogojno enotnost in spoštovanje, da tako osmislimo njihov pomen in omogočimo njihovo učinkovitost. To se dogaja že v svetnih dejavnostih, npr. sodelovanje v glasbenih in umetniških stvaritvah, ureničevanje skupnega načrta, vzgojni proces, tekmovanje in šport, prometna in druga družbena pravila ipd. Na področju bogoslužja so se v preteklosti uveljavili in ohranili različni obredi in jeziki, kot so uniatski, ambrozijanski (milanski), galikanski, mozarabski, koptski obred, pri nas glagolica. Naše pripombe se nanašajo na prenovljeni *rimski obred*, ki ga Cerkev sprejema in dopolnjuje po študiju in premisleku.

Preseneča, da se za nekdanji obred navdihujejo prej mlajši kot pa starejši verniki, med njimi tudi duhovniki. Nekatere privlači skrivnostni značaj obredov, druge vnovično zanima-

nje za latinščino (‘latinitas rediviva’), iskanje trdnosti in gotovosti v svetu in miselnosti današnje kulture, ki se nenehno spreminja, pa tudi anonimnost in udeležba brez sodelovanja in odgovornosti nista nezamenljivi. Vprašanja in ugovori, ki jih naslavljajo na Kongregacijo za bogoslužje in disciplino zakramentov, so večinoma obrobnegega značaja: izbira cerkve, mašne knjige in besedila, voditelj bogoslužja, načelo prednosti, način obhajanja bogoslužja ... Kongregacija za bogoslužje spremljala dogajanja, da bi s tem pokazala pozornost do želja in pričakovanj vseh vernikov ter skrbela za edinost med verujočimi. V duhu sinodalnosti je krajevnim škofom zaupana naloga, da spremljajo dogajanje in potrebe svojih vernikov in o tem poročajo osrednjim rimskim ustanovam, kar nekateri razumejo kot nadzor in centralizacijo, ne pa kot znamenje sinodalnosti (Papež Frančišek – Mednarodna teološka komisija, *Sinodalnost v Cerkvi*, Cerkevni dokumenti 160, Družina, Ljubljana 2020).

Papež Frančišek je v motupropriju povzel načela svojega predhodnika in jih obogatil z novimi teološkimi refleksijami ter izkušnjami, ki jih je Cerkev v tem času pridobila. Slednje je najbolj dragoceno, saj presega kazuistiko in odkriva trdna izhodišča. Upa tudi, da bodo izkušnje krajevnih Cerkev in celin prispevale k celovitejšemu razumevanju vprašanja, k njegovemu uspešnejšemu reševanju ter utrjevanju edinosti v Cerkvi.

Rafko Valenčič

Kazalo

Papež Frančiček Apostolsko pismo – motuproprij VARUHI TRADICIJE – <i>TRADITIONIS CUSTODES</i> o rabi rimskega bogoslužja pred prenovo leta 1970	5
Papež Frančiček PISMO ŠKOFOM	9
Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov RESPONSA AD DUBIA o nekaterih določbah apostolskega pisma Varuhi tradicije , ki ga je v obliki motuproprija izdal papež FRANČIŠEK	17
Rafko Valenčič »ŽIVA TRADICIJA«	31

Zbirka CERKVENI DOKUMENTI

Opomba: Objavljamo skrajšan seznam dokumentov, med njimi okrožnice in pomembnejše dokumente. Celoten seznam je objavljen v prejšnjih številkah.

2. Janez Pavel II., Okrožnica Človekov Odrešenik (1979)
10. Janez Pavel II., Okrožnica o božjem usmiljenju (1981)
13. Janez Pavel II., Okrožnica o človeškem delu (1981)
16. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o družini (1982)
25. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o pokori in spravi (1985)
32. Janez Pavel II., Okrožnica o Svetem Duhu (1986)
34. Janez Pavel II., Okrožnica o Odrešenikovi Materi (1987)
37. Janez Pavel II., Okrožnica o skrbi za socialno vprašanje (1988)
41. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o krščanskih laikih (1989)
45. Janez Pavel II., Okrožnica Ob stoletnici (1991)
46. Janez Pavel II., Okrožnica Odrešenikovo poslanstvo (1991)
48. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev (1992)
52. Janez Pavel II., Okrožnica Sijaj resnice (1994)
56. Direktorij za službo in življenje duhovnikov (1994)
58. Janez Pavel II., Apostolsko pismo V zarji tretjega tisočletja (1995)
60. Janez Pavel II., Okrožnica Evangelij življenja (1995)
63. Janez Pavel II., Okrožnica Da bi bili eno (1996)
78. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Gospodov dan (1998)
80. Janez Pavel II., Okrožnica Vera in razum (1999)
87. Papeška biblična komisija, Interpretacija Svetega pisma v Cerkvi (2000)
91. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Ob začetku novega tisočletja (2001)
94. Kongregacija za bogoslužje, Splošna ureditev rimskega misala (2002)
95. CEI, Kako oznanjati evangelij v svetu, ki se spreminja (2002)
99. Kongregacija za duhovščino, Duhovnik, pastir in voditelj župnijskega občestva (2002)
101. Janez Pavel II., Okrožnica Cerkev iz evharistije (2003)
102. Kongregacija za bogoslužje in za zakramente, Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje (2003)
104. Papeški svet za kulturo, Jezus Kristus prinašalec žive vode (2003)
107. Kongregacija za verski nauk, Pismo o sodelovanju moških in žensk (2004)
112. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Bog je ljubezen (2006)

115. Papež Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Evharištija – zakrament ljubezni (2007)
118. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Rešeni v upanju (2008)
124. Papeška biblična komisija, Sveto pismo in morala (2009)
127. Benedikt XVI., Okrožnica Ljubezen v resnici (2009)
130. Mednarodna teološka komisija, V iskanju univerzalne etike – Nov pogled na naravni moralni zakon (2010).
131. Papež Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Gospodova beseda – Verbum Domini (2011)
132. Italijanska škofovska konferenca, Pismo iskalcem Boga (2011)
134. Papež Benedikt XVI., Apostolsko pismo Vrata vere – Porta fidei (2012)
136. Mednarodna teološka komisija, Teologija danes – pogledi, viri in merila (2012)
138. Papež Frančišek, Okrožnica Luč vere – Lumen fidei (2013)
140. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Veselje evangelija (2014)
141. Komisija škofovskih konferenc Evropske skupnosti, Evropska skupnost solidarnosti in odgovornosti (2014)
142. Papeški svet za zakonska besedila, Navodilo Dostojanstvo zakona (2014)
144. Papež Pavel VI., Okrožnica Posredovanje človeškega življenja (nova izdaja) (2014)
145. Tretje izredno splošno zasedanje škofovske sinode – Sinodalno poročilo (2015)
146. Kongregacija za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja – Pozorno opazujte (2015)
147. Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov – Homiletični direktorij (2015)
148. Slovenska škofovska konferenca, Narodne smernice za oblikovanje in službo stalnih diakonov v Sloveniji (2015)
149. Papež Frančišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom Hvaljen, moj Gospod – laudato si' (2015)
150. Skupno luteransko-katoliško obeleževanje reformacije leta 2017. Od konflikta do skupnosti (2016)
151. Papež Frančišek, Apostolsko pismo v obliki motu proprio Gospod Jezus, usmiljeni sodnik (2016)
152. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Radost ljubezni (2016)
153. Konferenca katoliških škofov ZDA, Čisto srce mi ustvari (2016)
154. Kongregacija za verski nauk, Cerkev se pomlaja (2017)
155. Kongregacija za duhovščino, Dar duhovniškega poklica (2018)

156. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Veselite in radujte se (2018)
157. Dikasterij za laike, družino in življenje, Dati vse od sebe (2019)
158. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Kristus živi (2019)
159. Kongregacija za katoliško vzgojo, Moškega in žensko ju je ustvaril (2019)
160. Papež Frančišek, Škofovsko občestvo,* Mednarodna teološka komisija, Sinodalnost v življenju in poslanstvu Cerkve (2020)
161. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Ljubljena Amazonija (2020)
162. Kongregacija za duhovščino, Navodilo – Pastoralno spreobrnjenje župnijske skupnosti v službi misijonskega poslanstva Cerkve (2020)
163. Kongregacija za verski nauk, Pismo Usmiljeni Samarijan (2020)
164. Papež Frančišek, Apostolsko pismo Gorečnost za Sveto pismo (2020)
165. Papež Frančišek, Okrožnica Vsi smo bratje (2020)
166. Papež Frančišek, Apostolsko pismo Z očetovskim srcem (2021)
167. Papeški svet za pospeševanje nove evangelizacije, Pravilnik za katehezo (2021)
168. Papeški svet za pospeševanje edinosti kristjanov, Škof in edinost kristjanov: ekumenski vademekum (2021)
169. Papež FRANČIŠEK, Apostolsko pismo – motuproprij, Varuhi tradicije *Traditionis custodes* (2022)

ZALOŽBA
DRUŽINA

9 789610 408994